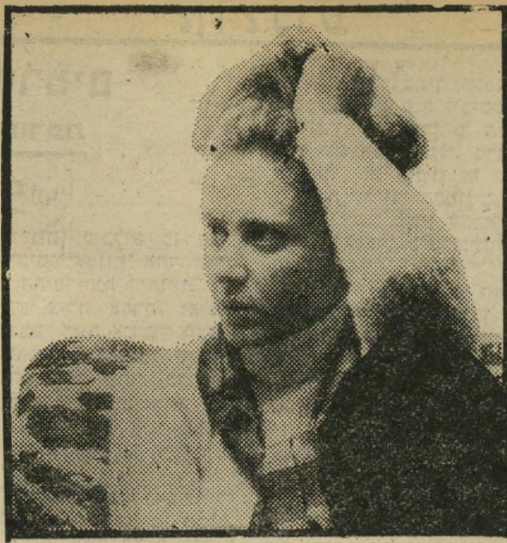

שהדרה לור כה מקנאה בהן, עד שהיא מנסה לחקותן בעברית. וכאשר קוראים את סיפרי שתיהן בעת ובעונה אחת, דומה כי היצירות הליטראריות בששה פרקים על איה הינם התגשמות הפארודיה של אריקה ג'ונג על סופרות, או, כפי שהיא כותבת עליהן: "...נשים הלכדות פסיגנון בוחמי המקובל על המעמד הבינוני (סנדלי רצועות, רדודים מכפיקאים, תכשיטי-כסף כפריים), הם נמפו מהוגנות, התמצית, המשמעות של מרובעות..."

פחד גבהים הוא ליגלוג אכזרי וציני על מאחזות העיניים הסיפוריות למיניהן, "...נשים המשתמשות כמין שלהן לניצול גברים ולשיכוך תאוותן, ואין הן, לעולם, פתוחות ופנות..." כמו מבלי לדעת ולהכיר את האווירה התרבותית בפרובינציה הישראלית, הרי דומה כי ג'ונג מפענחת את הכוב, ואי-הפתחות, ואי-הכנות שבסיפורה של הדרה לור.

אריקה ממשיכה במסע-הפרטי שלה, וכותבת: "...לכל אורך ההיסטוריה נכתבו ספרים כנוזל הזרע, לא בדם המחורר החודשי..." והיא איננה מתביישת לאזכר כאשר תחתונה מתחללים למראה גבר, דומה שתחתונה הסיפוריים של הדרה לור נותרים לאורך סיפורה יבשים, סטריליים ובלתי-אמינים. מפולת של איתות ניבחרת בסידור למילים, אין בכוחו להביא סופרת לידי סיפוק יצירה-הסיפוריים.

פחד גבהים מצוי ליגלוג עליו גם על הגזירות

הדרה לור

האינטלקטואליות, ואריקה ג'ונג כותבת: "...מעודי לא פגשתי ישבן היכול להתחרות בשלך, הוא אומר. והערה זו גורמת לי לעונג רב יותר מאשר אילו זכותי עתה בפרס הספר הלאומי. פרס הישבן הלאומי — זה הדבר שאני ממחוקקת אליו. פרס הישבן המרנאטלנטי לענת 1971..."

אלא שכנראה גישה של הדרה לור לי שבנים שונה. איה שלה יושבת על אותיות ולא על ישבן, וחולמת על נשים קטנות ומצויצות של המאה ה-19 הרוקמות הלוגמות קפה בספילי-הרסינה רוזנטל, מביאות בסומק ילדים לעולם, ואפילו קוראות מונוגראפיות. על עולם הדומה לעולמה של איה, כותבת אריקה ג'ונג: "...הרשי לי לזיין את דימיוןך, יפתי, הרשי לי לישון בתוך מיפסקר..."

כמה מעודד למצוא בעברית את התירגום לסיפורה של אריקה ג'ונג, ולדעת שלפחות מתרגמים לעברית את בעיות האשה במחצית השניה של המאה ה-20. מוטב גם שסופרות-הגשים בארץ תלמדנה מתירגומה של עדית ורטל כיצד צריכה להיכתב סיפורותן.

מסרידה אותי המחשבה, שמנהלת המועצה לתרבות ולאמנות, לאה פורת, הקימה גוף, הרוכש ספרים מקוריים כמו זה של הדרה לור עבור הסיפוריות ועידות-הספירות, ומעודד מו"לים להוציא-לאור ספרים שאיש, להוציא את הגברת לאה פורת, אינו רוכש.

"אמנות מושגית"

כלב משתין ברמת-הגוזן. פעם היתה ארץ-ישראל. נחום גוטמן צייר אותה במיכהול ולא בתיאוריות אמנותיות. דניצ'גר חצב פסלים שביטאו קונפליקטים תרבותיים של אותה ארץ-ישראל, שהיתה פעם.

אחרי-כך פרצה המדינה. הוקמו מוזיאונים. נציבות-שירותי-המנגנון פירסמה מיכרזים לאוצרי-אמנות במוזיאונים. אוצרי-האמנות רצחו בדממה את האמנות, והפכו ייבואני אמנות מעבר-לים. בין שאר האמנות שהם ייבאו, הם ייבאו גם את "האמנות המושגית" — אמנות שלאיש אין מושג מהי, ולכן היא קרויה מושגית. הם אפילו לקחו כלבי-זאב, שישתין ברמת-הגוזן, וקראו לזה ציור. כך הם השתלטו על המוזיאונים והגלריות, וחושבים שאמנות-מושגית היא אמנות מקורית.

גם זו אמנות-מושגית. אלא שקדם להם, בכמה שנים, צייר יווני בשם פרהיויוס, ידיו של סוקראטס. הוא השתמש כדוגמן לציורו "פרומתיאוס" ברופא אוליגתי שבוי, שאותו רכש בשוק העבדים. פרהיויוס כפת את הרופא השבוי, וציירו, כאשר בזמן הציור שורף אחד מעבדיו את גוף הרופא השבוי, ומנקב אותו בכרזל מלוכב עד שזה נופח את נישמתו.

אולי הגיעה עת שמאחזי-העיניים יחדו לאחז את עיני חכם הטיפש הזה, שמוכרים לו לוקשים, והוא הושב שזו אמנות.

צאן ברזל

לפני למעלה מ-30 שנה הוציאו לאור שלושה סופרים קונפורמיסטים — משה שמיר, יגאל מוסיונון ושלמה טנאי — קובץ סיפורתי לאימהפכני, שנשכח מכל, ולא שינה במאומה את פני הסיפורות העברית, או משתתפיה.

השנים נפסו. מוסיונון הפך ממציא. משה שמיר המיר את אמנותו העיוורת בסטאלין באמונה עיוורת בפאשיזם עיברי. שלמה טנאי התמיד בסיפורות והפך עסקן-סיפורות בכיר, שזכה כבר לקרוא את ההחלטות בוועידת אגודת-הסופרים.

מסתבר שהאמנות, שאותה שומר משה שמיר לשלמה טנאי, בכוחה להזכיר נאמנות של בעלי-חיים מסיימים המכשכשים בזנותיהם, ובמאמר שפירסם בחטריב מציג שמיר את טנאי כאחד החשובים והבולטים שבשירה העיברית החדשה.

חובבנותו של משה שמיר בביקורת השירה הפכה כבר מזמן הלצה מתמשכת. אשר בינה לבין ביקורת-שירה כל דימיון הוא מיקרי בהחלט. בביקורת שיריו של טנאי הרג שמיר גם מהנורמות של עצמו, והוא כתב: "...הוא מסתכן באי-הרמת-קול, בניקיון מוחלט של הצבע... אין טנאי סתם משורר של 'החוביב'..."

משה שמיר, הבוחן משוררים במדורי-הסיפורות של מעריב בעד לציציות ויקים הפוליי-טית לארץ-ישראל-השלמה, הגיע לדרגות של המעטה מערכו של עמיחי, תוך רימום מאשפתות-שירה שרבטנים מסוגו של ראובן בר-יוסף. הפעם מגיע שמיר בספקולציה הביקורתית שלו לרימום שלמה טנאי מעל למשוררים התיים בארץ, והוא כותב עליו: "רוב המשוררים מכלים את נשימתם (הסיפורותית) ומסיימים את הקשת הגורלית של עלייה וירידה בכוח יצירתם תוך עשר-עשרים שנה — הרי טנאי אינו שייך למיעוט שאינו כן (כזה)... הוא מושך את יגון-היחיד שלו. הוא גותן לנו בשנים האחרונות יצירות בשלות, מעשיאמן מושלמים..."

וכך ממשיך משה שמיר בגררנות הביקורתית שלו, ובהעלאת גירה תרבותית, תוך התעלמות מהטרגדיה האישית שלו, שכילתה את כושר-יצירתו "תוך עשר או עשרים שנה", כשהוא מגווט בעקשנות את רעיו לעט (לא ניתן לומר, רעיו-לנשק) בעד למבוכי הפוליטיקה הסיפורותית, כשהוא מעניק להם תארים, כינויים וציונים-לשבת, אשר אפילו אותם הזוכים בהם, אינם מאמינים בהם, ומודעים לכך שיד רוחצת יד.

יד רוחצת יד

מי מריבה

אל נמר של נייר הגיע מאניפסט, שחובר בידי קבוצת משוררים צעירים, המכריזים בו מרד בכל מוסכמות החברה, התרבות והשירה, הסובבים אותם. מאחר שהמאניפסט משקף את האווירה-התרבותית, הוא רצ'ב חלוש: "השירה שלמנו בבית-הספר, ואשר מפארת את המורשת, מתה ואיננה עוד."

מאחר שאנו אומנם קשורים למורשת בקשרי חובה ודת, הרי שבתור פרטים היינו רוצים לקבוע את יחסנו למורשת על-פי השקפתנו המיוחדת.

כך הגענו למצב אשר בו רוצים הסופרים הוותיקים לכפות עלינו לשווא את אותם מישגים שהם שגו. ולטשטש מראש את אחת הבעיות החשובות ביותר בעינינו, והיא בעיית המחשבה והאמונה בדורנו.

קיים דור שלם של סופרים, שעדיין אינו מגובש מבחינת המחשבה והדמות, כתוצאה של היים קשים. אך לכל אחד דיעה והשקפה המשלימות זו את זו.

דור אנשי-הרחו הצעירים היה עד לארועי שנות החמישים והשישים, והי אותם מבלי שיהיו לו דעות פוליטיות מוקדמות לגביהם, אם המדובר בחזקה, אם המדובר בשלילה או בהתנגדות ממשית. זהו דור שזועזע מהלם התבוסה, ולמד לחשוב ולבחור את דרכו בחיים. דור שהזונח על-ידי קודמיו, ונותר "עירום" וחסר-מגן. רק לדור זה הזכות להגדיר את זהותו.

הדורות שקדמו זכאים להתכחש לו, לתמוך או לשתף פעולה עימו. מדובר בגורל הדור שלנו, בגורל סופריו שעליהם מוטלת החובה, בתקופה היסטורית מסוכנת זו, לגלות מה קרה, מה קורה, ומה הכרח שיקרה.

יתכן ואנחנו נשמעים כדור מבולבל, מודאג, חסר שלווה. אולי כל אלה באו מאחר ונבצר מאתנו להגשים את חלומותינו.

מציאות לחוד וחלומות לחוד.

מאניפסט-משוררים זה לא נתחבר בתל-אביב או בירושלים. מחבריו הינם קבוצת משוררים צעירה בקאהיר, הפועלת למען מילחמת-הדורות גלוויה, ומאבק של ערכים, בסיפורות המצרית.

בחטף

"המלך אובו" ו"מעריב"

לאחר הצלחה חסרת-תקדים של 40 תסכיתים בהמשכים בתחילת שילשום ש"י עגנון, אשר הושמעו על גלי-האתר, הוחלט בגלי צה"ל לתסכת בסידרה את הרומן שירה, אף הוא מאת עגנון, העוסק בחיי המהגרים היהודיים מגרמניה בירושלים של שנות ה-30 והי-40. בחוגי סופרים ומשוררים תל-אביביים נפוצה שמועה כי המשוררת בת-שבע שריף עומדת-ל-עורר את אחת משערוריות-התרבות הגדויות של מדינת-ישראל. מאתם חוגים נרמו. כי השעוררייה עומדת לעסוק בהיקפי-הכספים ואופני-החלוקה של קרן תל-אביב ובאופן ניהולה של הקרן. המשורר יהודה עמיחי עומד לצאת בחודש הבא לכנס-משוררים העתיד להיערך במכסיקו. עמיחי יהיה שם אורחו של המשורר אורי טאכטו פז. מתו המיסטורי של גדול משוררי פולין, אנטונין סדזימסקי (81) בתאונת-הדרכים, הביא לתמיהות רבות בי מערב. סלזימסקי, בנו של יהודי שהתנצר, שסבר היה היים זליג סדזימסקי מייסד ועורך העיתון היהודי הצפירה, היה במשך למעלה מ-50 שנה ה"אנפאן טריבל" בסיס רות הפולנית, ועמד במריו בתקופות הי קשות ביותר של המישטר הקומוניסטי בי פולין. הצגת מחזהו של אלפרד ז'ארי המלך אובו, בתרגומו של עמוס קינן, על-ידי תלמידי החוג לתיאטרון בי אוניברסיטת ירושלים, בכימויו של יוסף מונדי, זכתה בביקורת נלהבת במדורי-הבידור של מעריב. ובין השאר נכתב: "...המלך אובו של מונדי אסוף נייר-טואלט ירקק, גלי-גלי-הצלחה שחורים למותניו, תחתוני-טריקו ארוכים לרגליו. קופת-האוצר שלו היא קופת קרן קיימת. אחת החרבות שלו — חרבי-החרא שלעולם לא נשטפת — היא עיתון. למה העיתון חרבי-החרא? לדיברי מונדי: בארץ הזאת לעיתון ממד אדיר, אנשים לא קוראים סיפורות, רק עיתונים." מבקרו של מעריב שכתב לציין בעיתונו כי חרבי-החרא, שאותה שולף המלך אובו של מונדי מנגנון עשויה מכותחות של מעריב.

מאחר שאנו אומנם קשורים למורשת בקשרי חובה ודת, הרי שבתור פרטים היינו רוצים לקבוע את יחסנו למורשת על-פי השקפתנו המיוחדת.

כך הגענו למצב אשר בו רוצים הסופרים הוותיקים לכפות עלינו לשווא את אותם מישגים שהם שגו. ולטשטש מראש את אחת הבעיות החשובות ביותר בעינינו, והיא בעיית המחשבה והאמונה בדורנו.

קיים דור שלם של סופרים, שעדיין אינו מגובש מבחינת המחשבה והדמות, כתוצאה של היים קשים. אך לכל אחד דיעה והשקפה המשלימות זו את זו.

דור אנשי-הרחו הצעירים היה עד לארועי שנות החמישים והשישים, והי אותם מבלי שיהיו לו דעות פוליטיות מוקדמות לגביהם, אם המדובר בחזקה, אם המדובר בשלילה או בהתנגדות ממשית. זהו דור שזועזע מהלם התבוסה, ולמד לחשוב ולבחור את דרכו בחיים. דור שהזונח על-ידי קודמיו, ונותר "עירום" וחסר-מגן. רק לדור זה הזכות להגדיר את זהותו.

הדורות שקדמו זכאים להתכחש לו, לתמוך או לשתף פעולה עימו. מדובר בגורל הדור שלנו, בגורל סופריו שעליהם מוטלת החובה, בתקופה היסטורית מסוכנת זו, לגלות מה קרה, מה קורה, ומה הכרח שיקרה.

יתכן ואנחנו נשמעים כדור מבולבל, מודאג, חסר שלווה. אולי כל אלה באו מאחר ונבצר מאתנו להגשים את חלומותינו.

מציאות לחוד וחלומות לחוד.

מאניפסט-משוררים זה לא נתחבר בתל-אביב או בירושלים. מחבריו הינם קבוצת משוררים צעירה בקאהיר, הפועלת למען מילחמת-הדורות גלוויה, ומאבק של ערכים, בסיפורות המצרית.

